

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania P. spółki z o.o. L. w Z.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Zielonej Górze
z udziałem D.N. i M.P.
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 grudnia 2023 r.,
zażalenia odwołującej się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
z dnia 13 lipca 2023 r., sygn. akt III WSC U 60/22,

oddala zażalenie.

D.S.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 22 lutego 2022 r. (sygn. akt III AUa 617/20), po rozpoznaniu apelacji odwołującego płatnika składek od wyroku z dnia 18 lutego 2020 r. (sygn. akt IV U 2518/16) Sądu Okręgowego w Zielonej Górze Wydziału IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w sprawie o podstawę wymiaru składek, oddalił apelację.

Od ww. wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego wywiodła odwołująca spółka. W skardze tej wskazana została wartość przedmiotu zaskarżenia na kwoty po 10.437 zł, w stosunku do ubezpieczonych D.N. i M.P.

W piśmie procesowym, skierowanym bezpośrednio do Sadu Najwyższego, organ rentowy wniósł o odrzucenia skargi kasacyjnej - z uwagi na jej

niedopuszczalność. Organ rentowy określił wartość przedmiotu zaskarżenia odpowiednio na kwoty: 4.087,42 zł i 4.087,41 zł.

Postanowieniem z dnia 23 maja 2023 r. (sygn. akt II USK 325/22) Sąd Najwyższy zwrócił akta w celu sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia.

Na zarządzenie Przewodniczącej Wydziału Sądu Apelacyjnego pełnomocnik organu rentowego przedstawił w piśmie procesowym z dnia 22 czerwca 2023 r. szczegółowy sposób wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Organ rentowy wskazał, że wg wyliczeń komórki merytorycznej ZUS, prawidłową wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi różnica w wysokości składki ustalonej przez płatnika, a należną składką za okres sporny. Pełnomocnik skarżącej, ustosunkowując się do wyliczeń organu rentowego, podtrzymał swoje stanowisko, zgodnie z którym prawidłowa wartość przedmiotu zaskarżenia zawarta jest w skardze kasacyjnej odwołującej.

Następnie, postanowieniem z dnia 13 lipca 2023 r. (sygn. akt III WSC U 60/22) Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych:

1. sprawdził i ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 4.087,42 zł od decyzji z dnia 12 lutego 2021 r. (znak: [...] r.) określającej przychód D.N.;
2. sprawdził i ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 4.087,41 zł od decyzji z dnia 12 lutego 2021 r. (znak: [...] r.) określającej przychód M.P.;
3. odrzucił skargę kasacyjną odwołującą.

Sąd Apelacyjny, na wstępie uzasadnienia postanowienia wskazał, że zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednocześnie podniósł, że niniejsza sprawa jest sprawą o wysokość świadczenia emerytalnego, a zatem nie należy do kategorii spraw o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego (art. 398⁶ § 2 zd. drugie k.p.c.). Skarżąca w wywiedzionej skardze kasacyjnej, jako wartość przedmiotu zaskarżenia wskazała kwoty po 10.437 zł. Organ rentowy wyliczył tę wartość na kwoty 4.087,42 zł i 4.087,41 zł. Zdaniem Sądu II instancji w piśmie procesowym z 22 czerwca 2023 r. organ rentowy przedstawił szczegółowo sposób wyliczenia

wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia, popierając to wyliczenie stanowiskiem komórki merytorycznej. Sąd Apelacyjny uznał zatem argumentację organu rentowego za zasadną i dokonał ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia na kwoty 4.087,42 zł i 4.087,41 zł uznając, że organ rentowy dysponuje właściwymi służbami i narzędziami do prawidłowego wyliczenia spornej różnicy w wysokości podstawy wymiaru składek. Mając na uwadze powyższe Sąd odwoławczy uznał, za niedopuszczalną skargę kasacyjną odwołującą, z uwagi na fakt, że wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa aniżeli 10.000 zł i na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. odrzucił ją w całości.

Na wskazane wyżej postanowienie zażalenie do Sądu Najwyższego wniosła odwołująca, zaskarżając je w całości i zarzucając naruszenie:

1. art. 398⁴ § 3 w zw. z art. 398² § 1 k.p.c., poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu przez Sąd Apelacyjny niewłaściwej wartości przedmiotu zaskarżenia i w konsekwencji uznanie skargi kasacyjnej za niedopuszczalną;

2. art. 398⁶ § 2 k.p.c., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i odrzucenie skargi kasacyjnej oraz uznanie jej za niedopuszczalną ze względu na zbyt niską wartość przedmiotu zaskarżenia;

3. art. 476 § 2 w zw. z art. 477⁹ k.p.c., poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że wartość przedmiotu zaskarżenia obejmuje odpowiednio kwotę 4.087,42 zł dla zainteresowanego D.N. i kwotę 4.087,41 zł dla zainteresowanego M.P., podczas gdy wartość przedmiotu zaskarżenia w zakresie obu zainteresowanych wynosi po 10.437,00 zł.

W związku z powyższymi zarzutami, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia, na podstawie art. 380 w zw. z art. 397 § 3 k.p.c., i rozpoznanie wraz z zaskarżonym postanowieniem niezaskarżalnych postanowień [(pkt 1 i 2) w przedmiocie ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia], które miały wpływ na treść rozstrzygnięcia i o ich zmianę poprzez ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia w stosunku do obu zainteresowanych na kwotę 10.437,00 zł oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 21 sierpnia 2023 r. (sygn. akt III WSC U 60/22) Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uzupełnił postanowienie z dnia 13 lipca 2023 r. w ten sposób, że dodał pkt 4 w sentencji ww. postanowienia o treści: „zasądzić od odwołującej na rzecz pozwanego kwotę 1.350 zł (2 x 675) tytułem kosztów zastępstwa procesowego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie wywiedzione w niniejszej sprawie nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy zaznaczyć, że w przedmiotowej sprawie spór między organem rentowym a płatnikiem składek toczy się o zwiększenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne o dodatkowy składnik do wynagrodzenia, który wypłacany był przez pracodawcę zainteresowanemu D.N. i M.P., w okresie od stycznia 2012 r. do marca 2015 r., jako „zryczałtowana należność z tytułu wyjazdów służbowych poza miejsce wykonywania pracy”. Przychód wypłacony przez pracodawcę w postaci zryczałtowanej należności, zdaniem organu rentowego, wyniósł po 225,40 zł w każdym miesiącu od stycznia 2012 r. do marca 2013 r., oraz po 294,00 zł w każdym miesiącu od kwietnia 2013 r. do marca 2015 r., co razem daje 10.437,00 zł. Takie wyliczenie znalazło się także w decyzjach z 12 lutego 2016 r. dotyczących płatnika i ww. zainteresowanych.

Wskazana wyżej kwota była przez całe postępowanie dwuinstancyjne przedmiotem sporu między stronami. Dopiero na etapie postępowania kasacyjnego, kiedy Sąd Najwyższy zwrócił skargę kasacyjną do Sądu Apelacyjnego w celu prawidłowego wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, organ rentowy w piśmie z dnia 22 czerwca 2023 r. wskazał, że podstawą i prawidłowo wyliczoną kwotą stanowiącą wartość przedmiotu zaskarżenia powinna być różnica między naliczoną i pobraną składką na ubezpieczenia społeczne, przed zwiększeniem podstawy jej wymiaru, a kwotą składek, które powinny być uiszczane na ubezpieczenia społeczne z tytułu zwiększenia podstawy wymiaru składek, po doliczeniu „zryczałtowanej należności z tytułu wyjazdów służbowych poza miejsce wykonywania pracy”, która to była wypłacana miesięcznie do wynagrodzenia zainteresowanym. Dopiero taki system wyliczenia, zdaniem organu rentowego,

należało uznać za prawidłowy, co w konsekwencji daje kwoty: 4.087,42 zł dla zainteresowanego D.N. i 4.087,41 zł dla zainteresowanego M.P. Dlatego też organ rentowy wskazał, że ww. kwoty są niższe od 10.000 zł, co stanowi ustawowy próg, po osiągnięciu którego możliwe jest wniesienie do Sądu Najwyższego skargi kasacyjnej w sprawach majątkowych z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych.

Należy jednak zwrócić uwagę, że sposób wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, który dokonał organ rentowy jest błędny. To samo tyczy się wysokości wartości przedmiotu zaskarżenia, która została wskazana przez skarżącego, a która to stanowiła główną oś sporu między stronami, na całym etapie postępowania sądowego. Nie oznacza to jednak, że wartość przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie przekracza wymaganą w przepisach wysokość, uprawniającą do wniesienia skargi kasacyjnej.

Zgodnie z treścią art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Z uwagi na zakres dopuszczalności skargi kasacyjnej w sprawach o prawa majątkowe strona zobowiązana jest do oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 398⁴ § 3 zdanie pierwsze k.p.c.). Z kolei treść art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. nakłada na sąd drugiej instancji oraz Sąd Najwyższy obowiązek dokonania kontroli dopuszczalności skargi, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia przysługującego poza tokiem instancji i weryfikacji wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia - w celu wyeliminowania przypadków nieprawidłowego oznaczenia tej wartości, w zamiarze zapewnienia sobie dostępu do postępowania kasacyjnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2006 r., IV CZ 34/06, LEX nr 200867 i powołane w nim orzeczenia). Wartość przedmiotu zaskarżenia, określona przez wnoszącego skargę z naruszeniem reguł wynikających z art. 19-24 k.p.c., nie jest wiążąca dla oceny dopuszczalności skargi i podlega sprawdzeniu zarówno przez sąd drugiej instancji jak i Sąd Najwyższy, na podstawie art. 25 § 1 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 6 stycznia 2010 r., I UK 289/09, LEX nr 577827; z dnia 2 lutego 2011 r., II CZ 197/10, LEX nr 738550 i z dnia 18 stycznia 2012 r., II PZ 38/11, LEX nr 1130381).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, przedmiot sporu wyznaczany jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, od której wniesiono odwołanie do sądu, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego, określonego zakresem odwołania od decyzji organu rentowego do sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2007 r., II UZ 30/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 54). Należy zaznaczyć też, że w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, wartość przedmiotu zaskarżenia równa jest różnicy pomiędzy wysokością składki wskazywaną (zapłaconą) przez odwołującego się a składką należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 6 lutego 2008 r., II UZ 49/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 162; z dnia 6 maja 2008 r., I PZ 6/08, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 232; z dnia 17 kwietnia 2009 r., II UZ 12/09, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 301; z dnia 7 kwietnia 2010 r., I UZ 8/10, LEX nr 1620499; z dnia 26 stycznia 2011 r., II UK 190/10, LEX nr 786391; z dnia 24 maja 2012 r., II UZ 16/12, LEX nr 1222163; z dnia 7 listopada 2013 r., II UZ 59/13, LEX nr 1391553; z dnia 14 lutego 2014 r., III UK 77/12, LEX nr 1619107 oraz z dnia 27 lutego 2014 r., II UZ 77/13, LEX nr 1441274). Pogląd ten odnosi się jednak do sytuacji, gdy podstawa wymiaru składek co prawda jest sporna, w odniesieniu do jakiegoś jej składnika (składników) lub jego wysokości, ale istotą sporu jest wysokość składek wymierzonych od ustalonej przez organ rentowy podstawy ich wymiaru. W takim przypadku wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi różnica między wysokością składek zapłaconych a wysokością składek naliczonych przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji. Opisana sytuacja nie zachodzi w rozpoznawanej sprawie, gdyż organ rentowy zaskarżoną decyzją dokonał ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jednak ani nie naliczył w niej składek od tak ustalonej podstawy wymiaru, ani nie określił wysokości zobowiązania składkowego. Wartości przedmiotu zaskarżenia nie mogła zatem stanowić różnica pomiędzy wysokością składki naliczonej od podstawy wymiaru wskazywanej przez płatnika, a wysokością ustaloną w zaskarżonej decyzji, skoro decyzja ta nie określała wysokości składek wymierzonych od określonej w niej podstawy ich wymiaru – jak

miało to miejsce dopiero na etapie postępowania kasacyjnego. Przedmiotem sporu przeniesionego odwołaniem skarżącego na drogę postępowania sądowego była natomiast różnica między zadeklarowaną przez płatnika podstawą wymiaru składek a podstawą wymiaru należną według organu rentowego. W judykaturze Sądu Najwyższego ugruntował się pogląd, że w sprawach, w których przedmiotem sporu nie jest wysokość zobowiązania składkowego, ale wysokość samej podstawy wymiaru - wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi różnica między zadeklarowaną przez płatnika składek podstawą wymiaru składek a podstawą wymiaru określoną przez organ rentowy za sporny okres - art. 22 w związku z art. 398² § 1 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 czerwca 2012 r., II UK 312/11, LEX nr 1235842; z dnia 8 listopada 2013 r., II UZ 61/13, LEX nr 1396417; z dnia 5 maja 2016 r., II UZ 3/16, LEX nr 2052527; z dnia 24 listopada 2016 r., I UZ 41/16, LEX nr 2191449; z dnia 19 kwietnia 2017 r., I UZ 63/16, LEX nr 2309618; z dnia 10 października 2017 r., II UZ 59/17, LEX nr 2397614; z dnia 20 sierpnia 2020 r., III UZ 1/20, LEX nr 3054007). Oznacza to, że w niniejszym przypadku, w którym spór nie dotyczył wysokości zobowiązania składkowego, lecz bezpośrednio wysokości podstawy wymiaru składek, od której będą naliczane także świadczenia z ubezpieczeń społecznych, wartość przedmiotu zaskarżenia wyraża się różnicą między podstawą wymiaru składek przyjętą przez ubezpieczoną oraz płatnika składek a podstawą wymiaru składek określoną w decyzji organu rentowego, albo za okres 12 miesięcy, albo za okres sporny, jeżeli jest krótszy niż 12 miesięcy - art. 22 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 marca 2023 r., III UZ 36/22, LEX nr 3567199 i wskazane tam orzecznictwo).

W rozpoznawanej sprawie zaskarżoną decyzją organ rentowy ustalił, że przychód uzyskany przez D.N. w postaci wypłaconej przez pracodawcę zryczałtowanej należności wyniósł po 225,40 zł w każdym z miesięcy od stycznia 2012 r. do marca 2013 r. i po 294,00 zł w każdym z miesięcy od kwietnia 2013 r. do marca 2015 r., razem: 10.437,00 zł. stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe) oraz ubezpieczenie zdrowotne. I analogicznie, przychód uzyskany przez M.P. w postaci wypłaconej przez pracodawcę zryczałtowanej należności wyniósł po 225,40 zł w

każdym z miesięcy od stycznia 2012 r. do marca 2013 r. i po 294,00 zł w każdym z miesięcy od kwietnia 2013 r. do marca 2015 r., razem: 10.437,00 zł. także stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe) oraz ubezpieczenie zdrowotne. Natomiast w umowach o pracę wynagrodzenie dla pracowników, stanowiąca podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, określona była na kwoty niższe. Decyzja ustalająca podstawę wymiaru składek (wyższa niż zadeklarowana przez ubezpieczonego i płatnika składek), a nie wymiar składek, określa w tym przypadku przedmiot sporu, co oznacza, że wartością jest różnica wysokości podstaw, a nie różnica wysokości składek. A różnicę stanowią kwoty, wypłacane pracownikom jako zryczałtowane należności z tytułu wyjazdów służbowych poza miejsce wykonywania pracy. Skoro przedmiotem sporu sądowego nie jest prawo do świadczeń, a ich wysokość (w tym przypadku - odpowiednio podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne), to o zaskarżeniu skargą kasacyjną decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia obliczona na podstawie art. 22 k.p.c. Jeżeli jest to czas krótszy niż rok, to wartość przedmiotu sporu odpowiada sumie należnych świadczeń, a więc jej obliczenie nie zmienia założeń art. 21 k.p.c. Natomiast jeżeli okres świadczeń wynosi rok lub jest dłuższy niż rok, wówczas wartość przedmiotu sporu stanowi suma świadczeń przypadających tylko za rok, niezależnie od spodziewanego czasu trwania świadczeń.

Konkludując, należy stwierdzić, że wartość przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego w niniejszej sprawie odpowiada różnicy między zadeklarowaną przez płatnika podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne a podstawą wymiaru określoną przez organ rentowy, za okres ustalony w powyższy sposób, tj. dwunastu miesięcy, a nie za cały okres 39 miesięcy - jak to sugeruje strona skarżąca.

Mając powyższe na uwadze, z mocy art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

D.S.

